



Sosiaali- ja
terveysministeriö

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN (THL) TOIMINNASTA

VUODELTA 2023

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
HELSINKI 2024

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	3
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	3
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
2.3 Arvio Findata toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta	5
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
4. Toimenpiteet.....	6
4.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ehdotetut toimenpiteet.....	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet.....	7



Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnasta vuodelta 2023 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 3.5.2024 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Tulossopimuskauden 2020-2023 neljänteen ja viimeiseen vuoteen koko hallinnonalalla vaikutti edelleen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja koronapandemian haasteet sekä uuden hallitusohjelman toimeenpanon käynnistäminen nopealla aikataululla. Vuoden 2023 tulostavoitteiden toteutumisesta on arvioitu 1-5-asteikolla kuten aiemminkin. Kokonaislukujen lisäksi on voinut käyttää puolikkaita numeroita. Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että THL on toteuttanut vuoden 2023 tulostavoitteet tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti (arvosana 4). Koko tulossopimuskaudella 2020-2023 THL on toteuttanut tulostavoitteet hyvin (arvosana 3 ½).

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

- 1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.
- 2 = Tulostavoite on osittain toteutunut:
- 3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.
- 4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.
- 5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu tulossopimuksen ja tilinpäätöksen perusteella yhdessä STM:n osastojen kanssa sekä Strategia- ja talousyksikön johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja THL on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä THL:n vuoden 2023 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuutta arvioidaan kokonaisuutena koko hallinnonalan osalta. Hallinnonalan vaikuttavuutta on raportoitu hallituksen vuosikertomuksessa. Vaikuttavuuden kehitys on ollut pääosin tyydyttävää. Yksittäisen viraston yhteiskunnallista vaikuttavuutta ei raportoida eikä arvioida.



2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Korona

Toimintavuonna 2023 THL:n tulostavoitteena oli pandemian kansallisen torjunnan ohjauksen ja pandemian jälkeisen yhteiskunnan jälleenrakentaminen ja varautumisen vahvistaminen. Toukokuussa 2023 WHO julisti maailmanlaajuisen hätätilan päättyneen COVID-19-pandemian osalta. THL osallistui toimintavuoden aikana kuitenkin laajasti pandemian liittyviin tehtäviin muun muassa toimittamalla pandemiarokotteita, tutkimalla virusnäytteitä, antamalla virallisia lausuntoja sekä viestimällä pandemiatilanteesta niin kansalaisille kuin päättäjille.

Vuonna 2023 kiinnitettiin erityisesti huomiota pandemian voimakkaampien ja pitkäaikaisimpien vaikutusten arviointiin ja seurantaan sekä siihen, miten tulevaisuuden kriiseihin voidaan varautua entistä paremmin.

COVID-19-pandemian hellittäessä THL:ää työllisti vuonna 2023 maailmalla levinnyt lintuinfluenssa, jonka hallintatoimissa THL teki aktiivista yhteistyötä muiden kansallisten toimijoiden kanssa. Lintuinfluenssaepidemian vuoksi THL:n valmiustasoa nostettiin tehostetulle tasolle heinäkuun puolivälistä marraskuun loppuun.

Palvelut, toimintakyky ja toimeentulo

Toimintavuonna 2023 THL:n tulostavoitteena oli palveluiden sisällön, toimintatapojen ja yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialueiden toiminta käynnistyi 1.1.2023. THL:n tehtävänä on ollut tukea hyvinvointialueiden ohjausta sekä täsmentää THL:n roolia ohjauksessa yhdessä STM:n kanssa. THL:ään perustettiin vuonna 2023 uusi palvelujärjestelmäjohtajan virka. Palvelujärjestelmäjohtaja toimii yhteyshenkilönä STM:n ohjausosaston ja THL:n välillä. THL:llä on järjestämisalaksi perustuva rooli hyvinvointialueiden arviointitehtävässä, ja THL on osallistunut johdon strategisen tilannekuvan valmisteluun, millä voidaan tukea hyvinvointialueiden ohjausta. Marraskuussa julkaistiin myös ensimmäinen yhteistyöaluekohtainen asiantuntija-arvio. THL on kehittänyt arviointitoimintoaan aiempaa strategisemmaksi ja sitä tul- laan edelleen kehittämään tulevana vuosina.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietopohjaa on muutoinkin laajalti kehitetty vuoden 2023 aikana. Muun muassa sosiaalihuollon seurantarekisterin tiedonkeruu on käynnistetty ja hoitoilmoitusrekisterin tietoaineistojen laatua on saatu parannettua, jotka tukevat palvelujärjestelmän tiedolla johtamista. Hoitoilmoitusrekisteriaineistojen laadun parantaminen on tulevinakin vuosina tavoitteena.

Hyvinvointialueiden ohjauksen käynnistyessä THL on ollut tiiviissä yhteydessä hyvinvointialueisiin. Syyskuussa THL järjesti keskustelukierroksen hyvinvointialueilla, jolloin he saivat alueilta tietoa THL:ään kohdistuvista tarpeista ja odotuksista, sekä vei alueille tietoa THL:n tiedolla johtamista tukevista tuotteista.

Suomen kestävä kasvun ohjelman (RRP) toimeenpano jatkui ja THL:n tuki ohjelmalle vakiintui vuoden 2023 aikana. THL on tukenut ohjelman kansallista toimeenpanoa asiantuntijatyöllä, julkaisuilla, työpajoin ja koulutuksin sekä erilaisin viestinnällisin keinoin.



THL on ollut Marin hallituskaudella tiiviisti mukana sosiaaliturvan uudistamisessa ja sosiaaliturvakomitean työssä ja kehitti esimerkiksi etuus- ja verotuslainsäädännön mikro-simulointimalli SISU:n vaikutusten arviointia.

Vuonna 2023 Suomeen saatiin uusi hallitus ja THL tuki hallitusohjelman valmistelua esimerkiksi antamalla asiantuntijalausuntoja ja julkaisemalla yhdessä Kelan kanssa Väestön terveys- ja hyvinvointikatsauksen. Hallitusohjelman valmistuttua THL tuki esimerkiksi hallitusohjelman mukaisen Kansallisen palvelureformin valmistelua.

Horisontaaliset

Horisontaalisilla tavoitteilla pyritään edistämään THL:n oman toiminnan tuloksellisuutta ja osallistumaan julkisen hallinnon strategian toimeenpanoon. Osa horisontaalisista tavoitteista on valtioneuvoston yhteisiä ja osa on THL:n kanssa tulosohtausprosessissa sovittuja kehittämisen painopisteitä. Näiden tulostavoitteiden osalta THL edistyi oikeaan suuntaan.

THL otti syksyllä 2023 käyttöön johtamista ja projektinhallintaa tukevan projektisalkkujärjestelmän ja Leijona-projektijohtamismallin, joiden kautta saatiin näkymää koko laitoksen tekemiseen myös toiminnan näkökulmasta.

THL:n toiminnasta toteutettiin vuonna 2023 kansainvälinen auditointi ja virastoarviointi, joiden yhtenä yhteisenä viestinä oli THL:n roolin kirkastamisen tarve. Lisäksi kansainvälisessä auditoinnissa nousi esiin tarve varmistaa THL:ssä tehtävän tieteellisen tutkimuksen itsenäisyys ja samaan aikaan kyvykyys vastata ministeriön asiantuntijuuden tarpeisiin.

Taloudellinen asema (rahoitus)

THL:n toimintamenomäärärahan käyttö vuonna 2023 oli 81,2 miljoonaa euroa, jossa kasvua edellisvuodesta oli 6,5 miljoonaa. THL:n laskeva kehystaso on kuitenkin asettanut haasteita toiminnalle ja lisännyt edelleen tarvetta tehtävien ja roolien selkeyttämiselle. Siirtyvä määräraha on edelleen pienentynyt vajaalla kahdella miljoonalla eurolla ja on nyt 16,8 miljoonaa euroa.

Vuonna 2024 THL käynnisti YT-neuvottelut, joiden tavoitteena on tasapainottaa taloutta noin 12 miljoonalla eurolla ja vastata laskevaan kehukseen ja samaan aikaan laitokselle asetettuihin uusiin tehtäviin.

2.3 Arvio Findata toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Findatan tulostavoitteena oli vakiinnuttaa viranomaistoimintansa ja lakisääteiset palvelut sekä kehittää lupa- ja aineistonkäsittelyyn liittyviä prosesseja sekä kehittää lupa- ja aineistonkäsittelyyn liittyviä prosesseja yhteistyössä rekisterinpitäjien ja asiakkaiden kanssa sekä tehostaa lupa- ja aineistonkäsittelyä automatisoinnin avulla. Findata onnistui purkamaan hakemuskäsittelyn jonot ja on koordinoanut kokonaisprosessin osapuolien yhteistyötä. Tietolupien ja datan käsittelyä on edelleen automatisoitu onnistuneesti.



Lisäksi Findatan tavoitteena oli olla mukana EU:n terveystietojen hallintamallia pohjustavissa ja pilotoivissa TEHDAS- ja EHDS2 Pilot -hankkeissa. Findata saavutti myös nämä tavoitteensa onnistuneesti.

Findatan arvosana tulostavoitteiden toteutumisesta on 4.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtionalouden tarkastusvirasto on antanut 3.5.2024 tarkastuskertomuksen viraston toiminnasta. Tilintarkastajan tarkastuskertomuksen mukaan THL on esittänyt riittävät ja oikeat tiedot toiminnastaan ja taloudestaan. Tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa on esitetty useita huomioita talousarvion noudattamiseen sekä kirjanpidon käytäntöihin. Ministeriö edellyttää, että Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa viipymättä tilintarkastusraportissa yksilöidyt toimet ja varmistaa jatkossa oikeiden kirjausperiaatteiden käytön.

4. Toimenpiteet

4.1 Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitokselle ehdotetut toimenpiteet

Tulossopimuksessa vuodelle 2024 THL ja STM ovat sopineet THL:n tehtävien osalta seuraavaa:

- THL osallistuu Kansallisen palvelureformin toimeenpanoon ja hyvinvointialueiden ohjaukseen valtioneuvoston kanssa yhteistyössä.
- THL tukee sosiaaliturvan uudistusta ja Sosiaaliturvakomitean työtä.
- THL edistää väestön terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.
- THL tukee kansallisen valmiuden ja varautumisen kehittämistä.
- THL toimeenpanee osaltaan tuottavuusohjelman edellyttämät toimet ja toteuttaa laitokselle asetetut tuottavuustavoitteet.
- THL vahvistaa yhteistyötä ja vuoropuhelua ohjaavan ministeriön kanssa sekä vahvistaa lainvalmistelun tukea sosiaali- ja terveysministeriölle yhdessä sovittavan toimintamallin mukaisesti.

THL tarkentaa tulevissa tilinpäätöksissään tulostavoitteiden arviointia siten, että se vastaa paremmin tavoitteille asetettuja mittareita. Lisäksi ministeriö edellyttää, että THL toteuttaa vuodelle 2024 asetetut sisäisen valvonnan ensisijaiset kehittämiskohteet:

- Toiminnan suunnittelun, seurannan ja arvioinnin edelleen kehittäminen
- Salkkukokonaisuuden hallinta ja siihen liittyvien toimintamallien kehittäminen
- THL:n kokonaislaadun kehittäminen, pääpaino akkreditoidussa ja sertifioitussa toiminnassa
- Tiedonhallinnan kehittäminen: tiedonhallintapäällikön uusi rooli ja asian- ja dokumentinhallinnan järjestelmän uudistaminen.



4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö selkeyttää edelleen tulosohtauksen ja muun ohjauksen toimintojaan, jotta THL pystyy entistä tehokkaammin ennakoimaan omia resurssitarpeitaan ja varmistamaan sovittujen hankkeiden valmistelun ja toimeenpanon.

STM toteuttaa vuonna 2024 sisäisen tarkastuksen STM:n ja THL:n välisiin sopimusmenettelyihin. Tarkastuksen havainnot huomioidaan tulosohtauksessa ja sopimusten valmistelussa.

Helsingissä 13.6.2024

Sosiaali- ja terveysministeri

Kaisa Juuso

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi



JAKELU

Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja
sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sosiaaliturvaministeri
Tarkastuspäällikkö

VN/16979/2024-STM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: